

Bixente Pagoaga Gallastegi

*Arrasate,
Gipuzkoa
(1946-2012)*

Aurkibidea

Biografia

Musakola auzoko Aranguren baserrian jaio zen 1946an. Zortzi anai-arreba ziren. Zigarrola auzunean ibili zen eskolan, baina ez zen beti joaten eskolara, umetatik baserrian lan egin behar izan baitzuen. 10 urtez fabriketan ibili zen lanean, baina ez zen bere gustuko lana. Artzain ibili izan zen bere bizi osoan.

Zintak

ARR-001

- **Proiektua:** Arrasateko haur kantak eta jolasak

- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2004-10-11
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Garro, Eneritz

ARR-011

- **Proiektua**: Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2005-03-05
- **Iraupena**: 47 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

ARR-040

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Arrasate.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data**: 2009-02-09
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k)**: Elortza, Kepa

ARR-041

- **Proiektua**: Deba Eskualdeko Ahotsak - Arrasate.
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane - Elortza, Kepa
- **Data**: 2009-02-09
- **Iraupena**: 45 min
- **Euskarria**: MiniDV

Pasarteak

1. Belaunaldien arteko harremana

- **Erref**: ARR-001/003
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:02:10. **Bukatu**: 00:03:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Bixente zortzi anai-arreben artean bigarrena zen, hortaz txikiagoak zaindu behar izaten zituen sarri. Gainera, auzoko beste umeak ere beraien baserrira joaten ziren askotan. Sasoi hartan familia handiak izaten ziren gehienetan. Adin desberdinetako umeak elkarrekin ibiltzen ziren, bai jolasean baita eskolan ere.</p>

Transkripzioa

- Bai.
- Esan dozu lehen, beti ume artian edo, ez?

- Bai. Beti ume artien.
 - Jende asko izan zarie...
 - Izen giñen zortzi, ni nitzen bigarrena. Eta, ba, bueno, beti ume artien. Amak, aitte faten zan fabrikara, eta amak, ba, eruten euen basarrixen. Ta amandriakin, ba, umiek eta ume txikiek mordue egozen atzetik eta, ba, benga! Ta gero auzokuk-eta junteten zien, aldamenekuek be bai. Bi bizitzako basarrixen zan. Eta aldemenekuek eta...ume mordo bat juntetan giñen! Orduen etxe bakotxin izeten zien, ba, zazpi-zortzi normala izeten zan. Gaur ez dao holakoik. Gaur bat, bi edo bapez. Bai.
 - Baiña zuek etxebizitza bittan ya hamarretik gora, ez?
 - Bueno, bestekuen ez zien hainbeste, baiña bai, gu han mordua juntetan giñen. Ume mordua juntetan giñen. Ta gero beti izeten die etxe batzuk [...] eta, ba, bueno, auzoko umiek-eta juntetan giñen, han asko juntetan giñen.
 - Zeuenian?
 - Geurian. Bueno, ta eitten [gittun], ba, geure jolasak eta geure dibersiñuak.
 - Ta, gaiñera, edade diferentietakuak egongo ziñazien, ezta?
 - Bai. Hor, zortzi-hamar urten aldien danak baten sartzen zien. Eskolan be, ni akordetan naz, han auzuen, ba, gaur haik daukie... haik gizonak daukie hirurogeta sei-zazpi urte, nik daukat berrogeta hamazortzi urte, ta danok alkarreaz ibiltten giñen eskolan. Eskolie danendako izeten zan bardiñe. Orduan ez euen graduaurik eta zerik. Batzuk alde baten eta bestiek bestaldin, orduan ez euen. Danak batera!
 - Eta eskolia bertan auzuan zeuan?
 - Auzuen euen. Auzuen.

2. Dotrinaren garrantzia

- **Erref:** ARR-001/004
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:03:15. **Bukatu:** 00:04:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Eskola kontuak. Bi eskola desberdin, bata neskontzat eta bestea mutilentzat. Bost-sei urterekin hasten ziren eskolan. Garrantzi gehien zuena, dotrina ikastea. Maisu-maistren inguruko gorabeherak. Eskola erdaraz eman zuten.</p>

Transkripzioa

- Eskolan be, ni akordetan naz, han auzuen, ba, gaur haik daukie... haik gizonak daukie hirurogeta sei-zazpi urte, nik daukat berrogeta hamazortzi urte, ta danok alkarreaz ibiltten giñen eskolan. Eskolia danendako izeten zan bardiñe. Orduen ez euen graduaurik eta zerik. Batzuk alde baten eta bestiek bestaldin, orduen ez euen. Danak batera!
 - Eta eskolia bertan auzuan zeuan?
 - Auzuen euen. Auzuen euen neskandako ta mutillendako.
 - Ta? Aparte?
 - Aparte.
 - Bi?
 - Bi.

- Edo bertan tokixan...?

- Ez, ez, ez. Bi eskola euezen, "derecha-izquierda", ezker-eskuma, ta bat izeten zan neskatillandako ta bestie mutikuendako.

- Eta nun zeuan hau eskoliau? Oin be han dao...?

- Bueno, oin dao Zigorlan bat, mutikuek ibili giñen eskolie hutsik dao ta bestien dao zaharren tabernia. Han Zigorlako elixa parien dao etxe zahar bat ta hantxe. Ta, bueno, ba, hantxe ibili giñen ta hantxe ikesi geuen ikesi geuen apurra. Asko ez.

- Zenbat urtekin hasten zan orduan eskolan?

- Bost-sei urteaz, bost bat urtekin. Baiña orduen eskolian printzipalena izeten zan dotriñie ikestia. Orduan dotriñie ikesi biher zan ondo. Dotriñie. Bai, ni hartuta nao egurkada ederra dotriñaatik.

- Bai, e?

- Bai. Bueno...! Abadiiek etorten zien ta erueten niñuen elixara. Ta esaten oskuen: "Bueno...". Orduen, gaiñera, erderaz eitten zan. Maisuek be zien... zan falangista bat.

- Kanpotik etorritakuak...

- Kanpotik etorritakua, [erdal herritik] etorritakua ta gero euen, maistria euen Mondragoeko alabia, baiña zan margaritia: Maria Urbana [Juzgain]. Ta maisua zan Don [...], baiña zien frankista hutsak. Ta abadiiek be erderaz. Ta eruten giñuen elixara ta esaten oskuen: "Bueno, ahora tenéis que hacer examen de conciencia y propuesta de enmienda". Asko genkixan guk zer zan! Bai, horrek hola izeten zien.

3. Jaunartzearen inguruko kontuak

- **Erref:** ARR-001/005
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:04:55. **Bukatu:** 00:06:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren jarrera
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak

Laburpena:

<p>Abadeak dotrina erdaraz ematen zuen. Jaunartzea sei urterekin. Handik pare bat urtera, Arrasateko parrokian konfirmazioa egin zuten.</p>

Transkripzioa

-Ta abadiiek be ba erderaz, ta eruten ginduen elixara ta esaten uskun "bueno, ahora tenéis que hacer propuesta de enmienda... examen de conciencia y propuesta de enmienda". Ze asko gakixenan guk zer zan! Ba bai, horreik hola izeten zien.

-Hori danori izaten zan, gaiñera, jaunartzia eitteko, ez?

-Bai, aurretik! Aurretik. Ba gero ba...

-Txikixak...

-Gero ba, nik in neuen, xei urtekin in neuen jaunartzia.

-Ze izaten zian orduan, bi? Komunixo txikixa eta haundixa, edo...?

-Ez, ez, bat, bat, bat. Bakarra in geuen, bakarrik. Lelengo komunixue eta gero ba handik urte bire edo etorri zan obispue, ta gero izeten zan konfirmaziñua. Ta mutikuek barre eitten geuen, oin ahaztute dauket nik zelan zan... a bai, akordetan naz, ointxe, ointxe etorri jat, e, bai.

Mondraueko parrokixan in gauen konfirmaziñua. Ta izeten zan... "Yo te..." ez... zela zan be! A! "Obispo de Roma, como crees en Dios, aquí te conforma" ta emuten uskun kriston ostixie, ba bera ze, mosuen itten euen

hola ta, ba bueno guk be ba hori kantau eitten gaixonan hori, "Obispo de Roma", bai. Ba zien gauza desberdiñek zien orduen.

-Dotriñako kantuak be...

-Buuuuu eske danak izeten zien elixako kantuek! Elixako kantuak guk ikasi gittuen mordo bat.

-Ta gehixenak erderaz, ez?

-Danak, danak, danak, danak.

4. Hezkuntza gerraostean

- **Erref:** ARR-001/006
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:06:23. **Bukatu:** 00:08:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

<p>Eskola kontuak. Eskolan bandera espainiarra zegoen eta egunean lau aldiz kutsu politiko handia zuten erdarazko kantak abestu behar izaten zituzten derrigorrez.</p>

Transkripzioa

-Ta gero eskolan egoten zan e, banderie egoten zan, bandera espainiarre egoten zan. Ta goixien eskolara sartzeko banderie ipintten euen, orduen kantau itten zan, eskumeko eskua jasota kantau biher izeten geuen. Egurdixen kentzeko be bai, ordubi tterdiretan ipintteko be bai, ta boste t'erdiretan urteteko be bai. Ta goxien kantetan zan, kantue kantetan zan "De pie camarada, siempre adelante, cantemos el himno de la juventud, España gigante... España gigante, nuestra juventud". Oin ahaztute dauket. Gero egurdixen kantetan zan "Cara al sol".

-Oseake diferente.

-Diferente. Egurdixen kantetan zan "Cara al sol con la camisa nueva" hori kantetan zan, ta gero illunkeran "Por Dios, la patria del rey, lucharon nuestros padres. Por Dios, por la patria del rey, lucharemos nosotros también. Todos juntos en campaña lucharemos en unión, defendiendo..." ta guk esaten gauen "defendiendo la bandera de... la bandera español..." ta guk esaten gauen "defendiendo la cazuela del puñetero arroz", ta maisuek entzuten euenien, egurre! Bai horreik e... banderie hiru bider ipintten zan. Gu...

-Ulertzen zenduen zuek zer kantatzen zenduen?

-Bai...! Guk zera gakixenak guk orduen. Buenoooo. Ta gu sekule ez giñen jarri pupitrien e, eskolan. Sekule be ez. Kaleko mutikuek egoten zien pupitrien, ta basarrikuek egoten giñen banko korridu baten. Erderaz ez gekixen guk! Guk ixte hamabi urtera arte erderaz ez gekixen. Guk eskolarik ez geuen ikesi, zelan ikesiko gauen ba euskeraz, erderaz ez gekixen ta beti erderaz esaten uskun ta. Ta goxien eskola aurretik partiru biher izeten zan esnia, kalera. Basarritik ekarten zan esnia kalera ta partiru in biher izeten zan. Ta beti aillegetan giñen berandu. Ta maixuek esaten uskun "¿Dónde has estau?" ta "repartiendo las leches". Karo, marmikada esnie, ba, etxe askotan partiruten geuen. Guretako baeuken zentzune. "¿Cuántas clases de leche has traído pues?" ta emuten uskun egurre. "Pues de vaca" ta "Pues entonces no se dice las leches, se dice la leche". Guk zer gekixen ba, guk leku askotan itxi biher geuen /bigeuen/ ta guk "repartiendo las leches".

Ta “las leches nos repartía él”. Hori izeten zan, orduko zera. Ba, zan, konpletamente desberdiñe zan.

5. Gizartearen aldaketa

- **Erref:** ARR-001/007
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:08:55. **Bukatu:** 00:09:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Bizimodua erabat aldatu da, eskola gaietan behintzat.

Transkripzioa

-Buuuuuu.

-Gaurko umiak eta orduko...

-Buenooo, bueno, bueno, bueno. Gaurko umiek, ba, daz iguel e... eskola maillan daz lotuau, konprometiru itten die, umetatik gehixau konprometiru dittue gehixau. Ba orduen izeten zan, ba, leiruten, eskribiruten ta ba zerok, lau reglak esaten jakona. Horretxek ikesi ezkeru... oin basikie derrigor atara biher dozu /biozu/, orduen nik ez dauket ez basikarik eta ez ezer be. Ezer be ez. Zan desberdiñe, konpletamente desberdiñe zan.

6. Baserriko eta kaleko umeen arteko giroa

- **Erref:** ARR-001/008
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:09:32. **Bukatu:** 00:12:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolara joatea derrigorrezkoa. Zigorak. Baserritarrei burla egiten zieten. Baserriko eta kaleko umeen arteko hartu-emana, oso txarra izaten zen.

Transkripzioa

-Ta derrigor juan bihar ziñazien hara?

-Eskolara? Bai, bai, eskolara derrigor fan biher zan. Eta gero maixuek e zigorketan, ba, ba orduen kastigau. Etxien ezin esan ezer be, bestela etxien be egurre! Gu makiña bat bider zigortuta egonda gaz gu, eskolan e, gu itten egoten gintzen nire anai zaharrena, ni, ta auzokuek beste lau edo, ta izeten giñen rebeldiek. Guk gauken “la ley de la fuerza”, inddarra geuken guk, ta danei emuten gutsen egurre. Baiñe guri burla eitten uskuen ta orden izeten zan insultue, basarritarrandako izeten zan “caseros boronos”. Abarka-galtzakin. Sekule kuadernorik be ez, pizarrie kolkuen ta pizarriñe. Ta, ba, “caseros boronos”, ta ba guk hori ez geuen onartzen. Ta gero geuken “la ley de la fuerza”, egurre. Kaleko mutikuek harrapetan gittuenien, benga, egurre! Ta gu beti egoten giñen, kastigaute egoten giñen.

-Orduan relaziñua basarritarren, edo basarriko eta kaleko umien artian...

-Txarra, txarra. Ta gero euen abade bat, ondion bizi da. Eta hak oindio itten gindduen apartau gehixau, distingidu gehixau, itten gindduen. Eta gu egoten giñen marjinaute egoten giñen. Basarriko umiek giñen marjinauek. Ba izengo giñen, ba, dozena bat mutiko, ta beste dozena bat neskatilla edo. Eta beti marjinauta egoten giñen.

-Neskak be bai.

-Bai, bai, bai, bai, bai.

-Eta eskolan, zuen eskolan, kalekuak be bai egoten zian hor?

-Bai. Ba auzokuek, kalie, kale-etxiek be baeuzen ta han egoten zien. Baiñe horreik euzen, horreik zien e, "los niños mimaus". Horreik e... Gu, basarrikuok, aparte egoten giñen. Ta hori maistrioi orduen egoten zan e, "ahorro infantil". Kartilla bat egoten zan, ta izeten zan kartilla berde bat gari, galburu bat, "con una espiga". Enda, ba, bakotxak eruten auen ba durue edo pezetie, edo pezeta bi, edo, ba etxien ahal euena. Eta gure arrebia euen gaixorik, ta amak esan usten "bueno hau ipini Pilarren izenien. Emun maistriei ta esan ipintteko". Ta nik ez dakit zenbat emungo usten e, bost pezeta, edo lau pezeta, edo gure auena. Ta niri ahaztu. Ta egun baten maistriei esan nutsen e "Urbana, yo tengo aquí el dinero de mi hermana para apuntar en la cartilla". "Ah, sí, sí, ven". Sartu ninduen eskolan ta zerrau auen atie giltziekin, hartu auen makillie, ta emun usten, baiña Jesukristonak. Ta esan usten "Que no se te vuelva a ocurrir llamarme a mi otra vez Urbana. Señorita Maria Urbana". Ta ondion ez da urte asko hil dala. Bai, señorita Maria Urbana.

-Gero etxian kontatzen zenduezen horrek gauzok?

-Bai...! Etxien horreik ezin leikien kontau. "Bai, zerbait ingo ebien", esaten euen. Etxekuek gure kontra egoten zien. Orduen zien maixuek-eta zien Jaungoikuek. Orduen maixue, abadie ta guardia zibille zittunan ainketan euenak. Beste danok ezer bez. Bai. Desberdiñe zan, konpletamente desberdiña.

7. Umetako jolasak

- **Erref:** ARR-001/009
- **Iraupena:** 0:04:23. **Hasi:** 00:12:32. **Bukatu:** 00:16:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umetako jolasak: itsu-itsuka; diez-beinteka; tokatorreka; alebi-alebika; pote-poteka; txorro-morroka; pañuelitora; sokasaltoan; alturitas; txirikila... Jolasean egiten ziren bihurrikeriak.</p>

8. Umetako jolasak

- **Erref:** ARR-001/010
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:16:55. **Bukatu:** 00:18:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Urte sasoiaren arabera, jolas desberdinak egiten ziren. Garizuma garaian, txirikilarekin jolasten zen.</p>

Transkripzioa

-B: Gero txirikiletan bebai.
 -E1: Egoten zian ez jolas batzuk, e, urte sasoi batzuetan e, garizuman...
 -B: Bai txirikilia izeten zan normalien garizuman. Txirikilie izeten da, e... ipintten die makillak holan, trabes, hemen makilla bat ipintten dozu. Txirikillie izeten zan, hauxe izeten zan. Makillak izeten zien oso egoki inddekuek. Orduen, hemen ipintxen zeuen makilla bat holan, gero beste bi makilla hartzen zittuzun eta bota bizeuen, makillie bota bizeuen, honeaz bota bizeuen, hau makilliau erdixen jo eta handikaldera, ta! Da hurrengokuek ha makillie jo eta jo bieueu hau makilliau. Da honek makillie joten euenien, hau hola joten euenien, salto inddekuen, bestiek jo in biherreuen eta... txirikilletan izeten zan, oso politte izeten zan.
 -E2: Ta jo ta gero, bille juan? Edo zelan zan?
 -B: Ez, barrido bestiek hartu eta jo ein bihereuen. Zenbat eta denbora gehixau makillie dantzan ebillen, haxe izeten zan politte, eta bueno, e, gure, nire aittañarreban arreba bat, arreba batek bezinie hil iñ euen, txirikilletan.
 -E1: Hori da, arriskutsua be askotan...
 -B: Bai, surrien jo euen eta odolustu ein zan. Bai, Atxabaltan, gure andrien etxeuetan zertu ein zan. Bai, ba arriskutsue, ba halaxe suertau zan, txirikilletan, bai.

9. Umeei abestu egiten zitzaien lokartzeko

- **Erref:** ARR-001/011
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:18:30. **Bukatu:** 00:19:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

<p>Ume txikiei asko kantatzen zitzaien lo eragiteko.</p>

Transkripzioa

-Ta zertara jolasten zenduen edo?
 -Ume txikixekin? Ba...
 -Hori e, pixkat igual nausitxuaua.
 -Bai, hori nausixekin. Ume txikixekin jolastu ez zan eitten. Kantau ume txikixei, ba, kantau. Amandriek edo. Orduen kunak be izeten zien oin e, horreik baibendunok. Ba, ba hankiaz eraitten jakon ta, ba, umiei lo eraitteko, kantau itten jakon.
 -Zeuk be hori... ez? [...] Ez, hori, lehen esan dozu, ez? Bigarrena anai guztien artian, eta ume pilla bat zaindu bihar...
 -Bai.
 -...eta lo erein eta guzti hori be zeuri tokatzen jatzun askotan?

-Bai, bai, bai, bai. Askotan, askotan. Ta, ba, bueno, ba, umiei txupetie emon ta ba... Oin txupetie aguen sartzie be oin e, hori txarra da. Baiña lehenau ez auen holakorik. Lehenau ha txupetia aguen sartu, busti txuaz ondo, ta azukarretan untau ta umiei emuten jakon. Ta umiek ha txupetan euen ta gero kantau itten jakon ta, ba, lo, umiorrek lo. Ta, bueno, hor zenbat kantu, mordo bat azen, nik oin ez jat /etxat/ akordetan asko.

10. 'Txibirrion da txibirrion' lo-kanta

- **Erref:** ARR-001/012
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 00:19:32. **Bukatu:** 00:20:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

<p>Lo-kanta, "Txibirrion da txibirrion..."</p>

Transkripzioa

Kantau, lo eraitteko izeten zan:

"Txibirrion da txibirrion,
errekaldian hiru gizon
txinotia ta pakotia,
mozolateiko pastoria.

Loooooo..."

Ta, ba, hori kantetan jakon ta, birritan edo hiru bider ta umia lukartu eitten zan.

11. Lo-kanta

- **Erref:** ARR-001/013
- **Iraupena:** 0:00:20. **Hasi:** 00:20:00. **Bukatu:** 00:20:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

<p>Lo-kanta, "Horra hor goiko..."</p>

Transkripzioa

"Horra hor goiko hareztitxo baten
Kukuak umiak egin dittu aurten.
Kukuak egin [amibittak] jan
Huraxe [ere] kukuaren zoritxarra zan.

Loooooo..."

Ta, ba, hola izeten zien kantuak. Bai.

12. Axelko eta Otsoko

- **Erref:** ARR-001/014
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:20:20. **Bukatu:** 00:21:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:

<p>Ipuinak. Axelko eta Otsoko.</p>

Transkripzioa

- Kantu askotan agertzen dira animaliak, ez?

- Bai, bai. Ta gero, ipuiñek. Ya haunditxuau eitten zienien, ba, ipuiñek esaten zien. Axelko ta Otsoko ta... Honi be kantetan... honi be esaten notsen, e? Bai.

- Bai? Ta badakazu goguan?

- Bai. Ba, porejenplo, hori umiai asko kontaten jakon Axelkona ta Otsokona. Axelkok euken, ba, afixan euken umiek. Ta Otsoko fan zan ta esan otsen, behetik esaten eutsen: "Axelko, zenbat ume daukek?", ta "Bost". "Botaidek bat", ta "Eeez". "Botaidek bat, arbolia botako dostat bestela buztanakin", ta "Ezetz!". Ta bestiek buztanakin joten otsen arbolie tiki-taka, tiki-taka joten otsen arbolie, ta bota eutsen ume bat. Ta jan euen umioi. "Edarra jeuan ta botaidek beste bat", "Eez". Ta bueno, holan, banan-banan ume danak jan [eutsen]. Ta gero, ba, Otsokuoi fan zan erre kara, egarrixa euken, ta fan zan erre kara ta eran euen ure. Bixen bittartien fan zan Axelko ta tripie ebai ta atara otsen umie tripa barrutik, kargau otsen harrixekin. Ta itzartu zanien Otsokuoi, ba, egarrixa eukela; ure eraten hasi ta itto zan errekan. Ta gero esaten zan: hori hola bazan, sartu [zaille] kalabazan, ta urten daixela Vittorixako plazan. Horrek izeten zien ipuiñek. Holako ipuiñek egoten zien.

13. Umeekin jolasteko abesten zen kanta

- **Erref:** ARR-001/015
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:21:48. **Bukatu:** 00:22:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

<p>Umea altzoan jarrita abesten zen kanta: "Arre, arre mandako...".</p>

Transkripzioa

- Ta gero haunditxuau eitten zienien, ba, umiek hartzen zien altzuen, ta, ba, hor, bi-hiru urteaz "Arre-arre mandako". Hori jakingo zue zeuek be.

- Ia kantau, herri bakoitzian diferente esaten da ta.

- Hori kentetan zan: "Arre-arre mandako, bihar Tolosarako. Handik zer ekarriko? Zapata ta gerriko. Zeiñendako?" Ta, ba, "Joxendako!" Ta beinga barriro! Horrek kantetan zien, horrek kantuok.

14. Umetako kantan

- **Erref:** ARR-001/016
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:22:20. **Bukatu:** 00:22:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Domu Santu edo Santu Guztien Eguna
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantan

Laburpena:

<p>Domu Santu bezperan kantatzen zen abestia: "Txingilin txingilin mañe..."</p>

Transkripzioa

Gero, ba, porejenplo, oin Domu Santu datoz, ta oin Domu Santutan guk kantetan geuen, Domu Santu bezperetan kantetan geuen:

"Txingilin, txingilin mañe,
Bixer Santamaiñe,
etzi Domu Santu,
umiek zuluen sartu.
Ama negarrez,
aitte dolarez,
abadie kantuen,
umie zuluen!"

Ta benga! Horrek izeten zien orduko... orduko kantuek holakotxiek izeten zien.

15. Ume negartia

- **Erref:** ARR-001/017
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:22:55. **Bukatu:** 00:23:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:

<p>Negar asko egiten zuen umeari amandreak esaten zion esaera zaharra.</p>

Transkripzioa

- Ume txikixak negar asko eitten zebanian, oso negartixa zalako, izenen batekin... zeoze esaten jakon?
- Ez, ez jakon zertzen. Gero, baeuen beste esaera bat -bueno, ez zan esaeria-, umiek negar asko eitten euenien, ba, ya kabrietan zan amandrie edo zainketan ebillena ta esaten euen: "Ixo, ixo ume. Zartakiña bageuko ta urune bagenduke, Otalaazpikotik zartaiña ekarri ta ahixe eingo genduke". Orduen falta zonan zartakiñie, urune ta dana. Dana. Ta horreik izeten zien lehenauko esaerak. Bai. Baiña bestela hola izen berezirik ez jakon esaten.

16. Garbitasuna baserrian

- **Erref:** ARR-001/019
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:24:14. **Bukatu:** 00:25:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Garbitasunarekin zerikusia duten azalpenak: umea noiz, nola aldatzen zen; jaboladura errekan egin beharra...

17. Amandrearen esaera

- **Erref:** ARR-001/021
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:26:09. **Bukatu:** 00:27:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Umea oso lasaia, ona zenean amandreak esaten zuena.

18. Umeak mina hartzen zuenean

- **Erref:** ARR-001/024
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:27:57. **Bukatu:** 00:30:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

<p>Baserriko tresnaren batekin zaurituz gero, erremedioa zein izaten zen. Ez zen medikuarengana joaten derrigorrezkoa ez bazen. Umeari, negar egitean arima zauritik irteten zela esaten zioten.</p>

19. Haginak jausitakoan

- **Erref:** ARR-001/025
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:31:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Haginak jausten zirenean ez zitzaion garrantzirik ematen.

20. Bataioetako ohiturak

- **Erref:** ARR-001/026
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:31:14. **Bukatu:** 00:32:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak

Laburpena:

<p>Bataioetan "boluek" botatzen zituzten. Aidean botatzen ziren goxokiak eta dirua (txakur handiak). Umeen artean abesti edo esaera bat ere egoten zen, gutxi jasotzen zutenean kantatzen zutena.</p>

21. San Nikolas

- **Erref:** ARR-001/027
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:32:00. **Bukatu:** 00:34:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>San Nikolas egunean, abestu egiten zen. Bezperan kantuan irteten ziren umeak, baserriz baserri.</p>

22. Santa Ageda

- **Erref:** ARR-001/028
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:34:00. **Bukatu:** 00:34:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:

<p>Santa Ageda bezperan, kintoak irteten ziren kantuan.</p>

23. Diru-batzeak

- **Erref:** ARR-001/029
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:34:55. **Bukatu:** 00:37:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

<p>Ordena desberdinetakoak (pasionistak, kaputxinoak, Dorletako beata, Arantzazuko fraideak...) eskean ibiltzen ziren. Auzoko sakristauak, gari-kanpaia jotzen zuen eta garia batzen zuen. Konjuruaren bedeinkapena.</p>

24. Ur bedeinkatua

- **Erref:** ARR-001/030
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:37:03. **Bukatu:** 00:38:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Ur bedeinkatua Pazkoa biharamunean eramaten zen. Arimen egunean hainbat meza entzun behar izaten ziren. Ur bedeinkatua noiz eta zertarako erabiltzen zen.

25. San Juanak

- **Erref:** ARR-001/031
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:38:42. **Bukatu:** 00:41:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Beste batzuk
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

<p>San Juan bezperan suak pizten ziren. Ohitura izaten zen kanta labur bat kantatzea eta suaren gaintetik salto egitea. San Juan egunean gurutzeak egiten ziren. Erramu egunean ere gurutzeak egiten zituzten.</p>

26. Ume txikiekin egiten zen jolasa

- **Erref:** ARR-001/032
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:41:50. **Bukatu:** 00:42:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Ume txikiei atzamarrekin egiten zitzaien jolasa.</p>

Transkripzioa

- Umiekin-eta kanturik, eskuekin edo atzaparrak edo...

- Bai, hor izeten zan, umien jolasa izeten zan, porejenplo, ume txikixei --ba, ume txiki-txikiñei ez, haunditxuauei--, ba, hor, urte pare bat edo hiru bat eukienian, umie entreteniduteko izeten zan, atzamarra, eskua hartzen jakon ta esaten [euen]: "Oin fan bihar dou plazara". Ta esaten zan: "Plazara", ta "Honek arrautzia ekarri, honek sue ein, honek ipiñi, honek probau, ta honek txarri tripionek dana jan". Ta gero eitten jakon kili-kilixak hemen. Ta hori izeten zan atzamarrekin eitteko beste joku bat izeten zan.

27. Ume txikiekin egiten zen jolasa

- **Erref:** ARR-001/033
- **Iraupena:** 0:00:17. **Hasi:** 00:42:37. **Bukatu:** 00:42:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

Ume txikiekin egiten zen jolasa, hanka-gainean hartuta, "txintxonien".

28. Ume txikiekin egiten zen jolasa

- **Erref:** ARR-001/034
- **Iraupena:** 0:00:32. **Hasi:** 00:42:54. **Bukatu:** 00:43:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

<p>Umeekin egiten zen jolasa. Umearen burua altzoan ipini eta eskuekin umearen bizkarrean emanaz kanta bat abesten zen.</p>

Transkripzioa

Gero erderaz bazan beste kantu bat umia hartzen zan, hola, altzuen ta... oin, ahaztu jat niri... A! Umia hartzen zan hemen, hola. Burua ipintten jakon hemen ta bizkerrien jotzen jakon: "A la monté, casca la monté, a estrujar, a mangarrenar, aquí pegar", ta umiari emuten jakon, ipurdixen emuten jakon. Hori zurekin be eindda... Bai. Ba, erderazko kantue egoten zan, asko egoten zan.

29. Hautzaroa gerraostean

- **Erref:** ARR-001/035
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:43:26. **Bukatu:** 00:43:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Umea zela erdarazko kanta asko ikasten zituzten.</p>

30. Ume txikiekin egiten zen jolas-kanta

- **Erref:** ARR-001/037
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:44:10. **Bukatu:** 00:44:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Flora
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Umeei atzamarrekin edo karduberarekin egiten zitzaien jolas-kanta.</p>

Transkripzioa

- A! Bai. Hori umiai esaten jakon: "Liliritte, margaritte, ta hi sobraritte". Ta izeten zien, holako zerak izeten zien.
- Baiña margarita landare batekin...
- Bai, bai.
- Esplikau hori.
- Hori zan, kardubera bateaz. Karduberiak eukitzen dittu holako... [guatina] moduko batzuk, eta hareik arrankau egitten zien ta "Hau liliritte, hau Margaritte...", ta gero putz eitten zan ta "hau bestiau sobraritte!" Ta egoten zien holako zerak. Pasatzen dana da, oin neuk be gauza asko ahaztuta dauket.

31. Amandre-gorringoa

- **Erref:** ARR-001/038
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:44:50. **Bukatu:** 00:45:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Zomorroak

Laburpena:

<p>Amandre-gorringoarekin egiten zen jolas-kanta.</p>

Transkripzioa

- Eta maluekin-eta zeoze?

- Maluekin euen amandre-gorringo. Horreik, erderaz ez dakit zela esaten jakuen.
- "Mariquitas"?
- Bai, "mariquitas". Hori. Ba, hartzen zan eskuen ta "Amandre-gorringo, eurixa noix eingo, gaur eurixe, bixer euzkixe". Ta gero putz eitten jakon, ta nora faten zan, putz eitten zan ta ha denporie ein biher euela. Bai, bai, amandre-gorringokin. Hareikin be ibiltzen giñan.

32. Lo-kanta

- **Erref:** ARR-001/039
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:45:30. **Bukatu:** 00:46:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

<p>Lo-kanta. "Lua, lua, txutxulun bebe...".</p>

Transkripzioa

- Lo eragitteko ta... "Obabatxua lo ta lo" kanturen bat...?
- Bazan. Hori be bai, ta beste bat zan:

"Lua, lua txutxulun bebe
Lua, lua, potxolo.
Lua..."

Oin nik ahaztuta dauket! "Lua, lua, txutxulun bebe, lua, lua, potxolo". Oin ahaztuta dauket. "Lua, lua, masusta" be bai.

- "Lua, lua, masusta. Aita gure Gasteizen da, ama..."

- "...mandoan hartuta". Hori da! Hori da!

- "Aita gureak diru asko du..."

- "...diru asko du, ama bidean salduta". Bai, bai. Oin neuk be ahaztuta dauket oin gauza asko.

33. Lo-kanta

- **Erref:** ARR-001/040
- **Iraupena:** 0:00:21. **Hasi:** 00:46:29. **Bukatu:** 00:46:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

<p>"Txikitxo polit hori....".</p>

Transkripzioa

- "Lotxua lo ta lo, lotxo engaiñadoria"...
- Ez. Ez naz akordetan horreaz.
- "Txikitxu polit hori"?
- "... zer duzu negarrez. Amak tabernarako dirurik eman ez". Hori?
- Ez.
- Ez, beste zeren bat be egongo da hor.

34. Aitajaunaren kantanak

- **Erref:** ARR-001/041
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:46:50. **Bukatu:** 00:47:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantanak

Laburpena:

Aitak, berak asmatutako kantanak abesten zizkien ilobei.

Transkripzioa

Bai, gure aitte zanak gure seme-alabai, hartzen zittun altzuan, ta harek kantetan otsen berak asmatutako kantuek kantetan otsen. Ta gure semiei zenbat bider kantau ete otsen, hartu altzuen ta: "Sagar bat erreta ta bestie gordiñik, hire aittejaune bizi dala oraindik". Bersue kantaten otsen. Bai, erdi-bersolarixe zan ta!

35. Bertsopaperak

- **Erref:** ARR-001/042
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:47:20. **Bukatu:** 00:47:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:

Bertsopaperak. Zaletasun handia zegoen; eta, gainera, nahiko erraz ikasten zituzten.

36. Belaunaldien arteko harremana

- **Erref:** ARR-001/043
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:47:45. **Bukatu:** 00:49:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Aitajaunak-amandreak umeeekin izaten zuten harremana.

37. Oñatiko txokolate lantegiak

- **Erref:** ARR-001/044
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:49:30. **Bukatu:** 00:50:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Gozogintza

Laburpena:

Txokolate lantegi asko Oñatin: Loiola; Zahor; Gereka; Maiztegi; Elgorriaga. Arantzazuko Ama Birjinaren irudia txokolatean.

38. Gaztainak erretzen zirenean abesten zen kanta

- **Erref:** ARR-001/045
- **Iraupena:** 0:00:21. **Hasi:** 00:50:37. **Bukatu:** 00:50:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

<p>Gaztainak erretzen zirenean abesten zen kanta: "Saldia eta gaztaiña jaten nuanian...".</p>

Transkripzioa

- Janarixekin-eta kanturik egoten zan? Sagarrak heltzen ziranian, edo sagar erriak edo...

- Ez, ez. Gaztaiña-jana, gaztaiñak erretzen zienien, orduan: "Saldia ta gaztaiñak jaten nuanian, uzterra purru-purru basora bidian". Hori izeten zan orduko kantziñua.

39. Urteberri Egunekeo esaera

- **Erref:** ARR-001/046
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:50:58. **Bukatu:** 00:51:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Erljioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:

<p>Urteberri Egunarekin lotutako esaera.</p>

Transkripzioa

- Eta jaixekin-eta, beste jai batzuetan, urtebarri egunian edo gabon egunian edo, kanturik?

- Elixako kantuak.

Laburpena:

<p>Rifatzeko: busti ala siku?</p>

Transkripzioa

- "Don-don Beledon" edo, rifatzeko?
- Ez, ez. Ez geuen hori eitten. Eitten geuen "cara y cruz", baiña "cara y cruz" izetia baiño izeten zan "busti ala siku". Bai.
- Eta zelan?
- Ba, harrixa hartzen zan ta ttua botaten jakon ta "busti ala siku". Ta botaten zan harrixe ta ttua eukenai, busti, ta bestiai siku. Ta, ba, "busti ala siku"? Hori bai, baiña bestela ez geuen zertzen.

43. Jolasean hasteko

- **Erref:** ARR-001/052
- **Iraupena:** 0:00:13. **Hasi:** 00:54:57. **Bukatu:** 00:55:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Bat, bi, hiru ta lau.</p>

44. Egutegiaren inguruko esaerak

- **Erref:** ARR-001/055
- **Iraupena:** 0:01:28. **Hasi:** 00:56:40. **Bukatu:** 00:58:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:

<p>Egutegiaren inguruko esaerak: martxoa; abendua.</p>

45. Hilabeteen izenak

- **Erref:** ARR-001/056
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:58:08. **Bukatu:** 00:59:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Hilabeteen izenak.

46. Animaliak ume-eske

- **Erref:** ARR-001/057
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:59:45. **Bukatu:** 01:01:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Animaliak ume-eske daudenean hartzen dituzten izen desberdinak.

47. Gizartea eta naturaren arteko loturaren etena

- **Erref:** ARR-001/058
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:01:05. **Bukatu:** 01:02:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Naturari ez zaio garrantzirik ematen.

48. Musikola edo Musakola auzoa

- **Erref:** ARR-040/002
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:01:00. **Bukatu:** 00:03:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Musakola (euskaraz izen jatorra "Musikola" omen da) auzoko Aranguren baserrian jaio zen, "Ziorla" (Zigarrola) zen garai bateko "kalea" Musakolakoentzat. Inguru haietatik desagertutako bederatz bi baserrien berri ematen digu Bixentek.

Transkripzioa

- Zu jaio nun jaio ziñan?
- Jaixo Aranguren baserrixan, Arrasaten.
- Hori ze auzotan dago?
- Musikola auzua.
- Ezta Musakola?
- Musakola erderaz baiña Musikola, guk euskeraz Musikola. Musakola erderaz baiña euskeraz Musikola. Eta gero guk han geuken kalie, guretako kalie zan Ziorla. Ziorla zan San Isidroko elizia. Dau han Eroskittik Mondrauera goiazela, zubixa, zubi kontrán dauena, ba lehenau ez euzen hor etxe... gutxi euzen hor. Hor euen han elizak baiño han zubixan dagozen etxe illaria eta bestaldeko etxe illaria. Bi etxe illara egozen, eta gero egozen elizia, zerria eta zerria euen lekuen ei euen errofia. Eta Ziorla, gero ba fabrikia be bai, hortik dator Ziorla, olia, eta gero ba hantxe euen Zerrajerako etxe illara bat eta Txutxueneko etxia eta ya ixa Mondrauera arte hor ez euen etxe bat be, danak baserrixak, danak baserrixak.
- Igual-igual dago ointxe.
- Ene, ene! Hor egongo dira desapareziduta bertatik Mondrauera bittartien, Txoxa bat, Aldekue bi, Etxezondo hiru, Bidekurtze bixak bost; gero

atzeratxuago euen beste bat Antoña sei, Legarre zazpi. Zazpi baserri behintzet desapareziduta. Ta beste bi hor Osiñagak eta hareik erdi desapareziduta. Horreik danok, hor ez euen etxerik ezelakorik be. Bapez, hor dana zan labrantzia. Eta Mondraueko Tio Tom egon zan tabernia? Bueno, Tio Tomen parien bestaldien dau Markiegi sastrerixia, eta handik jarraitu ta oin kinielak eta egoten diren lekuen euen tabernia euen Bar Caserio, ta han Bar Caserio baiño ez dakit portal bat honutzago portal bat harutzago, euen holako kallejoi bat, eta ondion hantxe dau Erregetxuena etxia eta nik han behixak akordatan naz. Ta hango amandria Manuela etorten zan asto zuri bateaz Ziorlan eukien solo bat, eta etorten zan Ziorlara.

49. Arrasate edo Mondraue

- **Erref:** ARR-040/003
- **Iraupena:** 0:02:54. **Hasi:** 00:03:37. **Bukatu:** 00:06:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Bestelako kontuak » Historia orokorra

Laburpena:

Jendea oinez edo asto gainean zebilenean denek elkar ezagutzen zuten. Gaur egun gauzak aldatu egin dira. 1946ko udaberrirako jaio zen Bixente. "Arrasate" izena oso gutxi erabiltzen zen Bixenteren gaztaroan; euskara garbi zaleek erabiltzen zuten batez ere.

Transkripzioa

- Baiña ba horreik dire oin... klaro, gaur ez dogu iñor ezaguketan, ez ogu iñokin berbarik egitten, danok gabiltz kotxien, danok gabiltz prisaka. Baiña orduen danok ibiltten gintzen oiñez, edo bestela asto gaiñian, eta kalera astuakin egunero faten zan, eta danok ibiltten giñen oiñez, orduen ba danok ezaguketan gintzan, eta danok gekixen nundik nora, zertan gebintzen. Baiña ba oin danok kotxien, danok prisaka, eta gero zein...
- Lehen baserri bat euen lekuen oin hogeit edo hogeta hamar bitza.
- Klaro! Eta gero oingo zerik haundixena da aldamenekuari zela guzurra esan. Hori da. Baiña lehenago be beuen hori, lehenagoko agurak esaten euen "fulano", eta "zer", "ferixara", eta "bai ointxe naixuek", zenbat guzur esan bihar (di)ttozu, eta esan asko baitta egi banaka bat eta handik jaso in bihar juau. Lehenauko esaerak horreik izaten ziren, bai. Ni hantxe jaixua, Arangurenen jaixua.
- Eta zela dakotzu izena eta abizenak?
- Izena Bixente Pagoaga Gallastegi.
- Ze egunetan jaiotakua zara?
- Aprillia bost, berrogeta seixan, udabarrirako. Buneno udabarrixa batzutan, segun garizumia zela datorren, uste dot artian neguen akaberia izan bihar euela aprillian, klaro, udabarrixa marzuan sartzen gara udabarrixan, bueno, izan marzuan sartu udabarrixan baiña ba garizumiak zela ebaten eta erabagitten dauen aste santuak, artien aste santuak eta etorteko. Mas bien negua, udabarrixa esan baiña masbien negua esaten euen. Bai, aprillien bostian jaixua, bai.
- Eta Mondraue famosuari oin danok Arrasate esaten xaugu, zuek sekula mutikotan eta entzuten zeuein Arrasate izena?
- Arrasate entzuten zan hola noizien behin. Gutako Mondraua, Mondraua.

- Nork esaten eben Arrasate?
- Ba Arrasate esaten euen honeik euskera...
- Zaliak?
- Euskera, bueno, euskaltzaliak danok giñan baiña euskaria apurtxo bat kuriosuago edo zertzen euenak Arrasate eta klaro, betik, zela euen gaiñera gu mutikuak giñanian euen prohibiduta horreik izenok, eta betik papel danak egoten ziren, euskeraz daz leheneau-lehenaukuak baiña beste danak daz idatzitta erderaz. Eta “término municipal”: Arrasate, edo Arrasate, “término municipal: Mondragón”, hor zertzen zan. Guk Arrasate ez gotsen esaten; oin da Arrasate, eta ondion be guk geure artien eta baserritar artian eta, “nora hoia?” Eta “Mondrauera”. Gure ohitturia hori da, Arrasate oingua da, bai, geuk be oin esaten dogu Arrasate, ezta? Baiña ez, lehenau ez zan esaten.

50. Eskolan baserritarrei burla

- **Erref:** ARR-040/004
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 00:06:31. **Bukatu:** 00:09:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Musikolakoentzat "Ziorla" (Zigarrola) zen kalea, bere eskola eta guzti. Eskola horretan baserritarrek baztertu egiten zituzten, erdara ez jakiteagatik. Burlak ere jasaten zituzten maisu eta eskola kideengandik. Baserritarrek egurra banatzen zuten mendekua hartzeko.

Transkripzioa

- Eta gu geu Musikolakuak izan, auzua da Musikola, baiña guk esaten geben, lehen esaten hasi naizena, horreik etxiok, eta ha zan, guretako ha zan kalie guretako. Arangurenetik hara fanalditxua euen eta zan Ziorla, eta gero orduan ba Ziorla, ba han euren zeren han zubi onduan euen etxe illaria eta gero bestaldera eta dauena, oin dau bueno egon zan, egon da oin arte, jubilaueen tabernia-edo egonda, eta han egozen eskola bi, mutikuena eta neskatillana. Eta zerak, maistria zan Mondraueko alabia baiña txapelgorri negargarri bat. Maria Urbana Juldain geiztua personia. Hori entzuten dauenak esango dau neu be geiztua nazela baiña ez dost inporta. Oso geiztua zan ha, bai. Eta haren anekdota bat kontauko dotsuet, eta maixua zan Don Fulgencio Cabia, zan burgalesa-edo, baiña ba espaiñola, ta han egoten ziren erretratuak egoten ziren Primo de Rivera eta Franco. Eta goizian eskolan sartzen giñanien kantau bihar izaten geban “de pié camaradas, siempre adelante, cantemos el himno de la juventud”, hori kantau bihar izaten zan egunero, hori luzia zan. Gero eguardixen urteteko aittaguria, eta ordu bi tt´erdittan sartzen giñanian “Cara al Sol con la camisa nueva” ta gero “por Dios por la Patria y el Rey”, “lucharon nuestro Padres...” ta “por Dios por la Patria y el Rey, lucharemos nosotros también” ta gero “todos juntos en campaña, lucharemos en unión” eta guk esaten geben “defendiendo la cazuela del puñetero arroz”, ta bueno, gero egurra, gero egurra, gero egurra izaten zan. Baiña ba gu baserritarrek egoten giñen ba, gu anai bi, gero bagiñen gehixau, ezta? Baiña orduko denporan bi anai eta beste auzoko mutil bat oin kartzelan dauena, hau Zabarte-edo, eta gero gure primo batzuk eta gu sekula santa ez giñen jarri pupitrien. Beti banku korridu baten egoten giñan han baztartauta, euskera,

erderaz ez gekixelako.

- Baserrittarrak-edo?

- Baserrittarrak egoten giñen han marjinauta egoten giñen.

- Kaletarrak baekixein erderaz?

- Kaletarrak han Ziorlakuak bekixien erderaz guk baiña gehixau, baiña guk baserrittarrok guk e... erderaz guk berandu ikasi geben. Guk leheningo eskolan erderaz ikasi bihar izan geben, ez gekixen erderaz, eta han egoten giñen jarritta, eta gero maixuak barre in bihar euenien gura kontura ataraten giñuen zerera, enzeraura ataraten giñuen eta ze entendiuko geuen ba guk, ezebez, burla egitten oskun, maixuak be bai eta hango mutikuak be bai, baiña gero guk gauza bat geuken ona, "la ley de la fuerza", egurra! Hori egixa da, guk inddarra eta hango mutiko danak urrin ibiltten gittuan guk. Egurra partiuten geuen guk "a diestro y siniestro".

- Errekreuean, ezta?

- Errekreuan eta errekreetik kanpora be bai.

51. Abadearen zigorrak

- **Erref:** ARR-040/005
- **Iraupena:** 0:02:55. **Hasi:** 00:09:30. **Bukatu:** 00:12:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra

Laburpena:

"Por la señal" oker erreztatzeagatik abadeak jipoitu egin zuen Bixente. Gaztelania ez jakiteagatik ere behin baino gehiagotan jipoitu zuten. Baserritarrei iseka asko egiten zieten kaletarrek garai haietan.

Transkripzioa

-Ertorten zan, Mondrauetik etorten zan, abare bat, don Justino Uribesalgo Saloña. Gaur, ba, nire andrien... aittagina... nire aittagiñarreban primo karnala zan. Baiña, ba, orduen e... Mondrauetik etorten zan. Abarie zan oso titiritero bat. Bizikletan ibiltten zan, ta agille tipue. Ta hak, oin bizi izen balitz eukiko zittuen ba... ehun bat urte. Enda... gaur be ez dakitt ondion zer dan. Ertorten zan astien behin, ta eruten ginduen elixara. Ta ein biher izeten gauen "propósito de enmienda... acto de contricción y propósito de enmienda". Zer da hori? Gaur be galdetu itten dot, ez dakit zer dan gaur be. Gaur be ez dakit zer dan. Enda egun baten esan usten /esausten/, "bueno, a ver, haz por la señal". Kurtzesantuen bagekixen, baiña "por la señal" geure modure. Kurtze santuen euskeraz. Karo, orduen ba e, hori relijiñue ta euen oin baiña gehixau. Bueno euen... erakutsi...

-Dotriñie euskeraz ikasi zeuein ala?

-Ez, erderaz ikasi geuen, baiña etxien, kurtze santuen eitten ta hori dana etxien, ba, euskeraz. Ta "haz por la señal" ta guk geuken orduen kriaue bat. Zan hementxe Mietzerrekakua. Ta hak erekutsitta euken "por la señal", ta "por la señal" eitten gauen: "por la señal, de la cañal, ogixa tronko, berakatz zopa, hik in ahala, nik jan". Ta nik esan nutsen, ba, abariorri "por la señal" hori... mekauen riau! Benga, pli! pla! Kriston belarrondokuek! Ta, hurrengo etorri zan baten, ba, barriro be nigana sartu zan, itxurie begitten hartu ninduen. Ta "¡ven aquí! ¿Cuántos dioses hay?" "Tres", "A ver, di", "Melchor, Gaspar y Baltasar". Benga! Barriro be egurre...! Baiña guk ez gekixen erderaz. Erderaz ikasi geben, oso berandu ikasi geben. Ta gu egon giñen gu orduen e... geuk urten geben gogorrak giñelako. Baiñe ez herriko

jentiek lagundu uskuleko. Basarritarrak e... gaur egun basarritar bat, faten zara edozein lekutera, eta lotsabakoren bat ez bada, hartzen zau ondo, biher dan moduen. Ta tratetan zau biher dan moduen. Baiña orduen tratetan gindduen, erderaz esaten dana, "a hostia limpia". Gu ez gindduen... ez uskuen lagundu guri.

-Burla, ezta?

-Burle, burle. Burle, baiñe persona nausixek be bai, e! Persona nausixek be burle eitten euen. Ta auzuen, ba, klaro, zelan zan gehixena basarrixek, baiña baeuen kaleko jentie. Ta kaleko jentiek gu... metalidatie eukien halaxe ipinitte, ez haik jente txarra zielako. Eta oin askotan juntetan naz ni, ba nire edadekuek e, jentiek, ta horreik gauzok komentetan dittut, ta barre eitten dou oin. Zelako aldrebeskerixak itten zien.

-Ia.

-Aldrebeskerixak eitten zien...

-Baiña zuek aguantau ein bihar.

52. San Nikolas batzea

- **Erref:** ARR-040/006
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:12:25. **Bukatu:** 00:14:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

San Nikolas batzean ere baserritar eta kaletarrak aparte joaten ziren. Egun honetako pasadizo batzuk kontatzen ditu.

53. "Piperrak" eskolan

- **Erref:** ARR-040/007
- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:14:28. **Bukatu:** 00:17:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolara gutxitan joaten zen. Batzuetan etxean lana zegoelako eta bestetan "piper" eginda. Severo Altubeko eskolan, don Martin Calvo maisuarekin bi urtean ikasi zuen Bixentek berak daukan eskola guztia. Maisua hil zen eta bera hamabi urterekin etxean geratu zen. Bere aurreko belaunaldikoek, Arano izeneko maisu famatu batekin ikasitakoek, ordea, beraiek baino eskola gehiago zutela dio Bixentek.

54. Ainarak (enarak) eta txantxangorriak

- **Erref:** ARR-040/008
- **Iraupena:** 0:03:24. **Hasi:** 00:17:30. **Bukatu:** 00:20:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

Ermandadeko ganaduen liburuan ikusten zen Arano maisuarekin ikasitako baserritarren kaligrafia ederra. Liburu hau uholde batean galdu zen. Ainarak (enarak) udaberria eta udazkena iragartzen zituela ospatzen zuen Arano maisuak. Ardiak mendira eramaten zirenean, txantxangorriak agurtzen zuen artzaina bere txabolan.

Transkripzioa

- Zeatik lehenau itten ziren auzuetan ermandadak, ermandadia izaten zan ganauena izaten zan normalien. Eta han ba etxe baikotzeko ganau danak, etxe baikotzeko behixak egoten ziren, baeuen idixena eta baeuen behixena. Etxe baikotxien behixek egoten ziren markauta, zenbat egozen honenbeste numerokin, ba sei bazeukatzun seirak markauta, eta ba gero izaten zan ba ermandadie ba eurek ze preziuma ipintten jakon, gero hilketa bat egoten bazan, akabau ganauren bat, haren preziuma pagau in bihar zan ta bueno, ermandadiak funzionaten eben hola. Eta horreik danok apuntetako euen liburu bat, kuadrikulaua, baltzaz eta gorrixaz zerak egindda honeik kuadrikulaua, kaligrafiak honeik zerokin, baiña beuken, honakotxe liburutzarra zan. Eta ur haundixak eruan euen ha liburua, Zabaletan euen. Eta hango mutilzaharrak eruaten eben hori liburuori. Eta penaz hartu geuen danok, eta Zabaletako Rikardok eta be bai, hareik, ha liburua gaur esposiziñuen ipinttekua zan. Zelako kaligrafiaz egozen hareik baserriko izenak, behixen izenak, numeruak, hareik danak zertuta, eskribiduta; urhaundi batzuk eruan euen ha liburua. Baiña horreik eukien eskola asko eukien horreik. Aranon eskolakuak, eskola asko.

- Eta bera hemengua zan, Arano hori?

- Ez, ez zan hemengua, eta horrek Mondrauen oso famosue da "las escuelas de Viteri". Bueno ba horreik "las escuelas de Viteri" horreik Viteriñen hor ibilitta euen eta horrek baieuken zer ikusirik, gero horreik herrixendako Viterik erregalau in zittuan, baiña Aranuori oso famosua izan zan, oso famosua, eta horreik eskola asko eukien.

- Eta zeatik ainarak etozenien eta faten zirenien jai?

- Ba itxurie berak euken naturiekin lotura horixe, klaro, eske ainarie etorten da udabarrixen eta udatzenien fan egitten da. Emigrau itten dau, orduen naturien gauza bat zelan dan, eta klaro, hain da gauza alegeria ainarak etorten direnien; alegerie ba emuten dotsu udabarrixia ya piztu, eta ya fan direnien udatzena. Hori da igual-igual, oin txantxangorrixak oso gutxi daz. Ondion be hemen banakan bat ibiltten da neguen. Baiña guk urte askuan, ba izaten zan batetik hamarrera mendira fateko eguna ardixakin. Ba mendira allegaitten ziñan egunian bertan, txantxangorrixia agertuko zan txabola tartien, eta horrek itten euen ikeragarriko ilusiñua, baiña bilddurgarrixia, iñok ezin leike sinistu be egin. Eta bai udatzenien zerretan zanien atia, negarguria. Zeatik txantxangorrixori egongo zan txin,txin, txin, eta orrixia jausten, ya ba abendua, eta negarguria. Eta horrek badauko naturiek badauko gauzak... bueno, bizi barik ezin leikienak esplikau be egin. Esplikau be ezin leike in. Horreik por ejemplo txantxangorri, eta hori dauko ba gauza danak, baiña bai, txantxangorrixena eta ainarie be bardin. Bai, horreik hola izaten ziren lehenau.

55. Lantegitik landetxera

- **Erref:** ARR-040/009
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:20:54. **Bukatu:** 00:23:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Lantegian hamar urte besterik ez zituen egin lanean, lantegikoari esklabotza mota bat zeritzon eta. Bizi guztia eman du baserrian eta ardiekin. Bere jaiotetxera ezkondu zen. Arangurenen ez zuten ikusten etorkizunik eta gaur bizi diren baserría erosi zuten. Autobiak jan zituen Arangurenen lur-sail gehienak. Gaur egun, artaldeaz gain, turismo landetxea dute erosi zuten baserrian.

56. Plazara saltzera

- **Erref:** ARR-040/010
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:23:44. **Bukatu:** 00:26:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Arangurenen ganaduak eta ardiak zituzten. Baratzeko gauzak eta ogia ere asko egiten zuten. Plazarik plaza saltzen zituzten etxeko ekoizpenak. Esnea kalera eramaten zuten. Baina bizitzeko era aldatzen hasi zenean, ganaduak kendu behar izan zituzten eta ardiekin bakarrik geratu ziren. Garai hartan plazan denetarik saltzen zuten.

Transkripzioa

- Eta Arangurenen bizi ziñaiñien, ganaurik-eta?

- Bai, bai, bai. Arangurenen bizi giñanien geuken ganauak, ardixek, eukitten geuen baratza asko, gero itten geben ogixe mordua; orduen andra-gizonok eta ama, ointxe hil dda ba larogeta hamaika urteaz, baiña beti egonda oso ondo. Eta orduen itten geben guk plazatara ibiltten giñen gu asko. Oñatiko plazara hogeta hamabos urtian baiño gehixau fanda gaz gu.

- Zapatuero.

- Zapatuero. Gehixen baten neu faten nitzan, atzenetan ama. Eta danari obaketa gotsen, eta ganauak kendu gittuen oin dala hogeta lau urte datoz ointxe. Ganaue asko geukan eta ibiltten giñen esnetan, esnia ataten geuen kalera. Baiña aillegau zan momentu bat jentia komodidadia, gero hasi ziren ba honeik, kaleko esniok, eta ba gaur ez egidazu ekarri, gaur sobra dauket, oporrak dire, aste santuek dire, ez egidazu ekarri, ba esniori sobra. Gero domeka goizian be ze molestau itten naizu beratzietan atia jotén badostazu, hamaikak arte lo in bihar dot, eta bueno, horreik danok. Eta ba bueno, erabagi geuen ganauak, kriau bat geueken, kriauaz be ez geuen... bat oso ona euki geuen, baiña bestiakin ez geuen azertetan larregi eta esan geuen ganauok kendu eta geldittuko gare ardixekin bakarrik. Gero ya ba ortu eta horreikin. Eta hola bizi izan giñan eta bizi gara ondiok. Oin ba ezebez? Oin ya jubilauta eta ba oin be puxka bat jarraitu, jarraitu ba lagundu, nik egin gauza haundirik ez, lagundu itten dotsiet, lagundu. Eta bueno, horreik izaten ziren baserriko kontuak.

- Beste jenerorik saltzen zenduen plazan-edo?

- Orduan bai, orduan saltzen zan harrapatén zan dana. Orduan danetik

saltzen zan, zeatik eze kanpotik ez zan etorten oin beste. Frutie be saltzen zan, berduria asko saltzen zan, baiña gaur egunien daz preparauak daz gauza asko, konjelaue, potiek daz onak. Gero, ba nik ez dakitt, igual larogeta hamabosta edo gehixau, andrak ba dabiltz lanien, orduan ez daukei astirik. Eta gero beste bosta edo sei edo gure dauanak, ba bitrozeramikia zikinddu itten dala, azazkalak ondatu itten direla, hoba da preparauta zertzeia, preparautakuek ekarri eta trankiltxuau.

57. Lehen saltzen zirenak orain ezin saldu

- **Erref:** ARR-040/011
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:26:11. **Bukatu:** 00:28:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Barazki, txorizo, gazta eta ogia saltzen zituzten plazan. Horietako gauza batzuk ezin dira lege barruan saldu orain, egun seinalatu batzuetan izan ezik. Egun batzuetan bai eta beste batzuetan baimenik ez izateari ez deritzo bidezkoa Bixentek. Beraiek lau azokatara joaten ziren astean, eta badakite bezeroek ez dutela iruzurrik onartzen.

58. Ohitura aldaketa jatekoan

- **Erref:** ARR-040/012
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:28:13. **Bukatu:** 00:31:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Auzoan, Arrasaten, Oñatin eta landara garaian Gasteizen saltzen zituzten etxeko gauzak. Baina gaur jendeak erosotasunera jotzen du eta prestatutako gauzak izaten ditu nahiago ortutik zuzenean datozenak baino. Jateko ohiturak asko aldatu direla dio Bixentek.

59. Jateko ohiturak

- **Erref:** ARR-040/013
- **Iraupena:** 0:02:35. **Hasi:** 00:31:05. **Bukatu:** 00:33:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Gaurko gazteek dendako okela, esne, gazta eta abarren zapore eta ehundurara ohituta, era naturalean ekoiztutako baserriko gauzak ez dituzte gustuko. Baina ez dira jateko ohiturak bakarrik aldatu.

Transkripzioa

- Askok esaten daue, eske oingo gaztiekin gosia pasaten dauen, keba! Ez daue jaten oillaskorik, ez daue jaten okelarik, ez daue jaten arraiñik. Jaten daue pastie, huruna, beteten daue zabelori eta hala, trote. Tripia bete eta trote, baiña gaur holaxe dau, ikusten dogu, eta ezin geike kritikau. Geu gaztiak bagintza beste hainbeste ingo geunke. Baiña ez, gauza asko aldatu egin dira, aldatu dira bildurgarri, bai jaten bai danien, danien aldatu da. Eta askok esaten daue, ni akordatan naz hemen Maritxu Kajoi egun baten, egoten ziren ehun ta hogeta hamabost ehun eta hamabost lagun egoten ziren afaitten. Eta klaro urte baten esan gauan hareik kartan ezin geike emun, ipiñiko dogu menu bat. Orduan menua izan zan urdaiazpiko apur bat piketako, zopa de peskua eta gero oillaskua, etxekua. Etxian guk hegazti asko daukogu oin be bai eta orduan be hegazti asko geuken, etxeko oillaskua. Eta jentiarri esan "¿qué tal estaba el pollo?" "¿Pollo? ¡Si parecía una gallina vieja!" Gogorra, zuk lehen esan dozuna, gogorra, gusto diferentie.

- Gusto gehixau.

- Gusto gehixau, hori da askok eta askok, gaur hemengo arrautzia kentzen dotzue eskuetatik ezaguketan dabenak, baiña gazte bateri "que huevo mas amarillo", larue, oso horixe, hori da baserriko arrautzie.

- Eta emuten xatsu behixen esnia, eta oingo mutikuak...

- Gustue dauko.

- Ez xate gustaitten.

- Ez jako gustetan.

- Gustaitten xate pote kuadrukua.

- Klaro, eta gero ume danak telarik ez daixela euki.

- Esnia tela barik, ezta?

- Esnia tela barik. Esnegaiña kenduta. Eta gaztaia be, gaztaiakin be bardin pasau da, gaztaia, bueno ondiok badau jentie lehenauko gaztaia gustaten jakona, baiña ehunetik hamar? Jentiarri oin gustetan jako gaztai bigune, pattala. Eta hemen lehenau jaten zan ba "queso de borrachos". Ardau pittin bat edateko gaztaia, ardau apurtxo bat edateko gaztaia, hori da gaztaia.

- Dana zatitzen dan hori, ez?

- Hori, horreik dire gaztaiak horreik dire. Bueno, horreik dire, hola gaz ikasitta. Gaur bestaldera dau, gaur biher da gaztaia suabie, bueno ba igual estomangurako hobia izango da, baiña bestiek be estomangutik ez ziren hiltten lehenauko zaharrak. Gaztiekin ez ziren hiltten estomangutik, gaztaia jan pikantia-eta e? Orduan gauzak aldatu in dira, aldatu dire ba danak.

60. Deguria mendian gaztagintzan

- **Erref:** ARR-040/015
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:35:42. **Bukatu:** 00:38:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Orain ardiak antzutu arte etxean edukitzen dituzte. Lehen, berriz, maiatzean joaten ziren ardiekin Deguria mendira eta han egiten zuten gazta. Gaztak egin eta keztatu ere bai. Gaur egun bere 86 urterekin, Muxibarko artzaina da gaztagintzara mendira joaten den bakarra.

Transkripzioa

-Eta ardixak nun ebili dittuzu, mendixan, etxian...?

-Ardixek bixetan, bixetan, alde bixetan. Negue eitten daue behien, ta maietzien ia faten gare gora. Ia maietzien ba... lehenau izeten zan mendire fatie sagraua. Oin, ba, klaro, ez gaz iñor eta antzutu arte egoten gare behien. Orduen antzuketan dittuk, ba, San Antonio ostien-edo antzuketan die ta ia botaten die mendire. Baiñe lehenau faten giñen, ba, maietzan batetik San Isidruiek bittartien mendira. Ta mendixen egoten giñen gaztaigiñan. Enda zan bizimodu oso gogorra. Baiña... Bueno, ni neuretako ez zan izeten gogorra. Gustau itten bajatzu... Lan danak die gogorrak, ta gustetan ez bajatzu, gogorrauek. Baiñe, ba, lehenau, ba, hola izeten zan. Oin mendiko... gero, ba, orduen ez euen kotxie be, ba, ez azen oingo moduan. Oiñez ta al zan moduen, baiña, ba, oin kotxiekin ta zerakin, ba, beste diferenteko zera da. Baiñe bai, ardixek mendire bielketan dittugu.

-Ta lehen gaztaia Degurixan eukitten zeuein zuek, ezta?

-Bai, bai, bai, bai.

-Ta han Degurixan itxabolan bertan eitten zeuben gaztaia?

-Bai, bai, bai, bai. Makiña bat urtien eindde gaz Degurixan. Bai, bai, bai.

-Ta hori keetu ta dana bertan?

-Dana bertan. Oinddio be keetu han eitten dittut nik. Zegatik ze, keeketako dana preparaute daukou ta keetu han eitten dittut. Baiña bai, bertan eitten zien gaztaiek. Ta egun be mendixen hobeto eitten da gaztaie behien baiño.

-Ahuntzak modura?

-E?

-Ahuntzak modura?

-Esaktamente. Esaktamente. Baiñe temperatura aldaketie beti egoten da gutxitxuau. Ta mendixen oso ondo egoten die. Oso ondo. Bai, bai, lehenau mendixen ta, nik ez bakarrik, ba, egoten giñen e... Oin ez, oin Muxibar egoten da bakarrik. Ta larogeta zazpi urte ein biher dittu /einbittu/. Ba iges be egon zan larogeta xeigaz gaztaigiñen, aittejaune. Ta, bueno, baiñe, ba, oin Matromari be falta da, Erguin be falta da... ba, oin e, zaharrak gastau ein die. Ta gaztiek, ba beste lanbide bat, beste lanpostura bat. Gero hain deu gutxi, hain deu gaixki pagaute ba, jentiek ez dau zertzen. Ez da etorten oin lehengo moduen. Baiña bestela mendixe politta izeten da. Ta mendiko girue, mendiko egoerie...

-Ta zuk han e...

61. Artzainen artean giro ona

- **Erref:** ARR-040/017
- **Iraupena:** 0:02:26. **Hasi:** 00:40:55. **Bukatu:** 00:43:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Deguriako artzainak ondo konpontzen ziren elkarren artean. Goizetan, batez ere, ardiak bildu eta ekartzekoan, bata besteaz asko arduratzen ziren. Bakoitzak bere lanak egin ondoren, tertulian elkartzen ziren, bai eguerdian eta baita arratsaldean ere.</p>

Transkripzioa

- Horrek kontetan zittuan, barriketa gehixau izaten ziran, bai. Gero Gregorio be ez zan barriketa askokua, Migel be ez, Muxibarrek gehixuau, eta gero Degurixan beste agure bat, gure andrien tio bat be bai han artzai egonda, ondiok txabolía han dauke, eta horreik beti be kontetan zittuan. Biaña ya atzenerako ba bakotxak itten dau ba bakotxak bere bizimodua. Manuelen-eta denporan diferentetxuau izaten zan.

- Tratu gehixago alkarrekin.

- Bai, eta hori ardi mozketia guk normalian egitten geuen Matromarikin, Matromariñenien ni ibiltten nitzan ardi mozketan eta gero guriak itten giñuan danak ekiñaldi baten, baiña batak bestiari lagunduta. Gero gauza bat egoten zan mendixen ona, hori bai, illunkeretan bakotxak bere aldetik ardi pillaketia, normalian juntaten giñen hor bostak inguruan eta sei tt´erdirak artien danok egoten giñan barriketan eta ya gero bakotxa bere aldera ardixak pillaketan, eta illunkaran “cada uno por su lau”. Baiña hurrengo goizien zortzi tt´erdiak, beratziak laren gutxiago inguruan ardixak urteten ez beuen Pozu Zabalen aurrera, nik etorri biher izaten neuen goittik, eta klaro, bestiek batak bestiari ondo ikusten euen enda ardixak, bueno, ni zortzita erditarako Pozu Zabalen pasau ez banitzen eta ni hara fan eta Matromarin eskortan ardirik ez, edo Muxibarren eskortan ardirik ez, ya orduen egoten zan arduria. Ya orduen bata bestiakin juntaitten giñen eta bueno, zerbait pasau da edo arduria egoten zan. Hori errespetu hori beti. Gero ardixak jeitzi, gaztaiak egin, txabolía jaso, bazkerixa preparau eta hamaiketa erdietan danok juntetan giñan, ordu batak arte tertulixia. Hori egunero, egunero-egunero-egunero izaten zan. Baiña goizian egoten zan arduria itzela egoten zan. Ni akordaten naz, neureana be etorritta daz eta, ni ardixakin goittik behera eta Matromari falta. Eta Gregoriori esan, “Matromari?” “Eta fandok ha goizian bere orduan baiña ez dok agiri”, enda zer da ta, lañue, lañuen bittarten baten edo Araba Mendixen ikusi eta bueno, bajatok.

62. Artzainek txantxetarako parada

- **Erref:** ARR-040/018
- **Iraupena:** 0:04:56. **Hasi:** 00:43:21. **Bukatu:** 00:48:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Ardiak jeztetik berandu etorritz gero lagunak txantxak jasan behar izaten zituzten. Beste pasadizo batzuk.

63. Deguriako granjak

- **Erref:** ARR-040/019
- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:48:17. **Bukatu:** 00:51:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:

<p>Bixenteren garaian jada artzainak ez ziren jaisten meza entzutera Araotzera, baina bai tabakoa bukatuz gero tabakotara noizbait. Artzainek txerriak hazten zituzten gazurarekin. Bixentek ardiez gain sei txerri ere zaintzen zituen.</p>

Transkripzioa

- Eta zuek ze itten zeuein, mezia entzutera domekan Araotzera faten ziñain?
- Ez, gu ez, gure denporan ya ez zan itten hori, aurretik bai, aurretik pastore danak gaztaiak in tta Araotzera mezetara, eta gero bueltan danak mekauendios baten. Lan danak egitteko, txarrixak gobernetako, danak mekauendios baten! Eske Degurixatik Araotzera fanaldixa dau e?
- Horixe dauela. Bajaittia samurra.
- Eta igotia? Ni fanda nau Degurixatik Araotzera oiñez bastante bider, eta birritan nau bajaute tabakotan Mantxuenera, tabakua falta. Gure etxabolia apartetxo egitten da Gazteluko eskortia, Gaztelu aldera, handik hartu eta Mantxuenera tabakutan. Baiña ez, mezetara ez naz fan, mezetara ez naz fan.
- Eta orduan txarrixak, gazuria eta emuteko, txarrixak eukitten zittuein?
- Txarrixek bai, txarrixek danok eukitten gittuan. Migelek ez euen eukitten, eta Migelen gazurak neuk jasoten nittuan. Gregoriok eukitten zittuan txarri bi, Muxibarrek beste bi eta nik eukitten nittun sei bat txarri. Txarrixak erueten ziren hor hogeta bos bat kilo ingurukuak eta ehun kiloko txarrixak askotan bajetan gittuan. Gazuria oso ona da.
- Baiña gazuriakin bakarrik ez zeuein...
- Gazuriakin bakar-bakarrik. Gazuria bakarrik.
- Ha txarri okelia gozua izan bihar zan.
- Ba gero horrek txarrixok jaten ez dakixe, bakarrik zurrut itten. Asunek-edo emuten jakuen baiña bakarrik jaten ez dakixen. Eta horreik gero etxera ekarten zirenien galdu itten euen. Klaro, jaten ikasi barik. Leheningo urte bixen edo euki gittuan etxien gero udatzenien hiltteko, zeatik guk geuk txarri asko hiltten geuen eta etxien hazten gittuen hamalau bat txarri-edo, enda itten gittuan gazura txarrixak mendittik ekarten ginttuanian, hurrengoko egunien edo hurrengorakuen mataderixara, kendu itten ginttuan, zeatik eze jaten ez ekixen eta galdu itten euen. Baiña bestela txarrixa gizendu? Txarrixa ondo gizenketan zan mendixen, oso ondo. Ondo gazuriakin.
- Ha bai izango zala okela garbixa.
- Horixe garbixa. Bai, bai, txarrixak gazuria bakar-bakarrik jaten euen.
- Ze eukitten zittuein, libre edo etxabolan?
- Libre, bueno, guk txabola barruan baiña goizian jare itten otsien bestiek be. Guk geukan zerradura zaila haundixa geukan eta masbien libre ibiltten ziren. Enda gero peligrasua izaten zan gazuria, egunero gazuria gordiñik emun eta emuten otsien odolena atakiak, fuertiegixa, eta orduen egitten geuan goizian egosi gazuria eta illunkaran egositta emun gazuria, goizian gordiña, trukauta. Baiña txarrixak, txarrixak egoten ziren bilddurgarrixak egoten ziren, txarri haundixak egoten ziren.

64. Goserik ez, baina "kapritxorik" ere ez

- **Erref:** ARR-040/020
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:51:14. **Bukatu:** 00:53:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserrian ezin zuten gauza batetik bakarrik bizi, eta horregatik hazi behar izaten zituzten abere ezberdinak. Ahal zen guztiaz baliatzen ziren abereok hazteko. Gerraosteko gosea ez zuen ezagutu Bixentek, baina "kapritxorik" ere ez.

Transkripzioa

- Eske baserriko bizimodue, bai artzaiena, bai danena, ebatu bixatzu gauza danari. Hori doie lotuta doie, gauza bat bestiakin. Zeatik eze jentia oin esaten dau artikulo gauza bat euki bihar dau, artikulu bat euki bihar dau, eta berak fallaitten badotsu ze in biher dozu? Ebaketan xatsu danari, aprobetxaten zan dana.

- Eta gaiñera txarrixak euki ez bazittuein, ze ingo zeuein gazuriakin?

- Harrika bota biher. Baiña orduan aprobetxau itten zan dana, dana aprobetxetan zan, dana. Ez dago... gaur egun bizimodue dau samurragua orduen-ta baiño, bastante samurragua dau, askokin be. Lehenau ba aprobetxatzen zan dana, eta dana neurtuta.

- Zuk gerra osteko goserik-eta ezagutu dozu-edo?

- Ez, nik ez dot ezagutu goserik, oin ez dodana ezagutu da gularik. Oñatin itten zan Maiztegi txokolatia, eta ontziak eukitten euen Ama Birjiña Arantzazukua, akordatan zara zu?

- Ez dot uste. Ontzia labrauta?

- Bai, ontziak eukitten euen Ama Birjiña erretratu, figura eukitten euen.

- Baiña ontzia Arrasaten itten zan?

- Ez, Oñatin, Oñatin egon zan txokolaterixan, Maiztegi. Enda harek euen Ama Birjiña ontza bakoxtien, ontzak izaten ziren holakotxiek, eta euen Ama Birjiña, baiña guk Ama Birjiña osorik sekula ez geuen jan, hortik ataraizu kontua zenbat txokolate jaten geuen. Ama Birjiña osorik sekula ez geuen jan.

- Zenbaten artian jaten zenduen?

- Lau zati egindda-edo, orduen, guk goserik ez dogu ikusi, baiña gu mutikuak giñanien, goizien talua eta esnia, artua eta esnia edo morokilla, eta eguardixen gaur-bixar-etzi eta etzilimo babak, urdaixa eta txorixua euenien, eta domeketan garbantzo lapikua, libra erdi okelaz itten euein garbantzo saldiori eta gero azie edo gura dana, azie edo kolifloria edo gura dana eta gero ha piparrondo batzukin eta okeliakin eta ba beratzi, hamar, hamaika lagun, ha partiuten zan eta "se acabó". Han ez euen iogurrik eta ez euen [...], han ez euen. Orduen goserik ez dot ikusi. Ogixe be, nik ogixe gu mutikuak giñanien ogi zurixe hutsik ez naz akordaten. Patatatiakin, ogixeri sartze jakon patata egosixa, eta tremesa.

65. Artilezko galtzerdiak eta abarka-sokak

- **Erref:** ARR-040/021
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:53:55. **Bukatu:** 00:57:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Gerraosteko errazionamendua pasatu ostean jaio zen Bixente. Hala ere, ezagutu zituen ikatza eta bisigua errazionatuta. Beharrezko gauzak Zerrajerako ekonomatoan erosten zituzten. Eskolara abarka-galtzerdiekin joaten ziren. Galtzerdiok etxean eginak ziren. Abarkentzako sokak ere etxean egiten zituzten eta Bixentek oraindik ere egiten ditu.

Transkripzioa

- Eta rasionamentu garaixan zuek...
- Ez, ni ez nitzan fan sekula rasionamentura.
- Eta zeatik, libre zeuntzeillako-edo?
- Ez, hori lehenauko kontua. Nire denporan ez euen rasionamendurik. Bai, kendute. Ni "cuarenta y seisian" jaixua naz, eta horreik kontuak dira "cuarenta- cuarenta y uno- cuarenta y dos" horreikuek izan biher daue, entzunda bai, baiña nik gosia ez neuen ezagutu, oin gularik be ez. Ez euen zerik, eta gure aitta fabrikan ebillen, Zerrajeran, ta Zerrajeriak ekarten zittuen, han bai egoten zan rasionaminetua, ekarten zittuen rasionamientuan iketza, Gabonetan ekarten zittuen bixiguak. Gabonetan orduko denporetan bixigua jaten gauen guk, baiña Gabon egunian bakarrik, eta ba bixigu bat... tenedorekada bana. Zerrajeriak ekarten zittuen zapatak, ekonomatuak euken bai erropiena bai janena. Eta zapatak, akordaten naz ni zapatak izaten ziren "Zapatos El Tigre", eta guk sekula ez geuen ibili zapatia neurrira.
- Betik haundixaua.
- Zortzi anai-arreba, zazpi bizi giñen eta zapatak hartzen oskun "veintiunua" bazan "cuarenta y unua", guatia sartu bittartien eta benga! Haundi, klaro, ba astian behin edo ibili, txiki geldiketan zirenien bestiendako, sekula be ez zan zertzen. Orduen bizimodua zan "completamente" diferentia.
- Eske zapatak kalera joateko jantziko zenduezen, ez?
- Guk ez dogu zapatie, guk zapata parie apurtu barik izten geuen. Abarkie bai.
- Zapatak kalera fateko.
- Kalera fateko, domeketan kalera fateko, baiña kalera fateko be, Mondrauera fateko Gorpuztixetan eta holakotxe zeren baten; bestela Ziorlan bertan mezia beuen abarkakin be bai. Eskolara beti abarka-galtzia. Abarka-galtzia eta, abarka-galtzia ona bai, eta fraka mahonak eta amak josten be ondo itten euen, ta orduen gabanak Mondrauen ta Oñatin ta be bai, eta gabanak ba herriko jauntxuak gabana ibiltten zittuen, eta harein erretela zerak geldiketan ziren telak erosi eta amak itten oskun guri gaban teliekin kazadorak itten oskun, oso onak. Enda abarka-galtzak ardi-lanazko galtzak onak e?
- Etxien egindakuak?
- Etxien egindakuak, oso onak, hori bai. Baiña abarka-galtzia, orduen ez euen...
- Eta abarkak orduan sasoi haretan baten bat bazeuen hemen abarkak itten zittunak-edo?
- Orduen gomaz, hemen ez zan itten nire denporan ez zan itten hemen, aurretik baietz esaten euen baiña nire denporan gomazko abarkie erosi egitten zan, gomazko abarkie, eta gomazko abarkak oingo modukuak be ez ziren izaten, sakon batzuk izaten ziren, takarruak izaten ziren. Baiña abarkie, galtzie beti ona. Ardi-lanazko galtzie, eta niri gustau jat ardi-lanazko galtzia egittia be bai eta ona gustau izan jat beti ardi-lanazko galtzia. Oin be bai e? Nik ointxe be asko ibiltten, oin be soiñien ardi-lanazko galtzak eta hori beti gustau jat. Bai egittia eta bai jartzia, bai, bai.

- Eta sokak?
- Be bai, geuk etxien.
- Etxian egindakuak?
- Bai, etxien egindakuak. Bai, bai, sokak etxien egindakuak.
- Itten dozuz oin be?
- Bai. Hemen be badaukat.
- Artulia be itten dozu?
- Bai, bai.
- Egindda be badaukat nik, oin be. Ardiulia ointxe be badauket sokak egitteko gertu aber noiz atertu, aterri itten dauen traillok itteko.

66. Artilezko abarka-sokak; haria

- **Erref:** ARR-040/022
- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:57:34. **Bukatu:** 01:01:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Artilezko abarka-sokak nola egiten diren azaltzen du Bixentek. Haria nola egiten den, berriz, erakutsi egiten digu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-04-10

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com